

Försvarmakten
107 85 Stockholm

Datum 2005-03-22
Dnr 32-2004-0467

Försvarmaktens årsredovisning 2004

Rikskrevisionen har granskat Försvarmaktens årsredovisning, daterad 2005-02-22. Syftet har varit att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut.

Rikskrevisionen har avgivit revisionsberättelse med invändning och vill fästa myndighetsledningens uppmärksamhet på nedanstående.

Rikskrevisionen önskar information senast 2005-04-25 med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

Rikskrevisionen har lämnat följande invändning:

Rikskrevisionen invänder mot att Försvarmakten har betydande brister i den interna styrningen och kontrollen avseende "Beredskapstillgångar".

Bristerna medför att Försvarmakten inte har kunnat visa att "Beredskapstillgångarnas" existens och värde på 89 919 mnkr ger en rättvisande bild.

Sammanfattning

Under hösten 2004 har Rikskrevisionen granskat hur Försvarmaktens interna styrning och kontroll av beredskapstillgångarnas faktiska och bokförda existens och värde fungerar. Beredskapstillgångar består av inventarier och varor. Exempel på inventarier är flygplan, helikoptrar, stridsfordon, fartyg och handeldvapen. Exempel på varor är reservmateriel, ammunition och drivmedel.

Det skall vara möjligt att spåra materiel – från anläggningsregistret till var tillgången faktiskt finns. Värdet på materielen skall beräknas utifrån gällande regler och dess faktiska existens. Det senare säkerställs genom det så kallade förnödenhets- och beståndsregistret. Under revisionen har Försvarmakten inte kunnat visa att materiel som tagits upp i anläggningsregistret också finns i beståndsregistret.

Försvarmakten har inte heller presenterat underlag för Rikskrevisionen som visar att inventeringar har genomförts i enlighet med de riktlinjer som fastställts av Försvarmakten.

Riksrevisionen konstaterar att Försvarsmaktens redovisning inte ger en rättvisande bild. Då det bokförda värdet, som inte kan styrkas, är på 89 919 mnkr måste det betraktas som en allvarlig brist.

Försvarsmakten har i ett ledningsdirektiv redogjort för de åtgärder som försvarsmakten avser vidta för att komma till rätta med bristerna. Bl.a. framgår av detta att uppföljning av vidtagna åtgärder skall göras i samband med delårsrapporten 2005. Riksrevisionen avser att i samband med granskningen av delårsrapporten 2005 ta del av Försvarsmaktens uppföljning över de åtgärder som har vidtagits, men även löpande under året följa Försvarsmaktens arbete med att komma tillrätta med bristerna.

Beredskapstillgångar

Försvarsmakten redovisar beredskapstillgångar till ett värde av 89 919 mnkr i balansräkningen. Beredskapstillgångar är definierade som *”Förnödenheter för krigsändamål och beredskap, för att klara landets behov vid kris och krig”*.

Försvarsmakten skall kunna säkerställa existensen av beredskapstillgångar genom spårbarhet från anläggningsregistret till var tillgången finns. Detta skall göras genom regelbundna inventeringar. Värdet av beredskapstillgångarna skall säkerställas genom existensen och genom gällande värderingsprinciper avseende beredskapstillgångar.

Beredskapstillgångarna är uppdelade på beredskapsinventarier och beredskapsvaror i lager. Beredskapsinventarier utgörs exempelvis av flygplan, helikoptrar, stridsfordon, fartyg, handeldvapen m.m. Beredskapsvaror i lager utgörs exempelvis av reservmateriel, ammunition och drivmedel.

Under hösten 2004 har Riksrevisionen granskat Försvarsmaktens interna styrning och kontroll för säkerställandet av beredskapstillgångarnas existens och värde. Riksrevisionen har granskat om existens och värde styrks genom ändamålsenliga inventeringsrutiner och om anläggningsregistret uppdateras löpande och är avstämbart mot balansräkningen.

Beredskapsinventarier

Beredskapsinventarier invärderades i Försvarsmaktens balansräkning 1998. Riksrevisionsverket (RRV) lämnade 1999 en revisionsberättelse, avseende räkenskapsåret 1998, med invändning med anledning av bristande rutiner för invärdering och aktivering av krigsmateriel. Bedömningen var att värdet var för lågt.

Regeringen beslutade år 2000 (Regeringsbeslut 11, 2000-12-07, Fö2000/1339/MIL) undantag från gällande regler avseende redovisning av enskilda anläggningar som ingår i materielområdesvisa grupper av anläggningar.

I regeringsbeslutet fastställdes följande principer:

1. All materiel för stadigvarande bruk definieras och redovisas som tillgångar.
2. Redovisningen av beredskapstillgångar görs på individnivå för stridsfordon, självgående pjäser, specialfordon, fartyg, båtar, flygplan och helikoptrar.
3. Viss materiel, t.ex. olika typer av handeldvapen redovisas som mängdmateriel i samlingsobjekt per materieltyp.
4. All övrig materiel redovisas grupperat materielområdesvis och klassificerat på grundval av tillgångens art och ekonomiska livslängd.

Försvarmakten har ett anläggningsregister för beredskapsinventarier. Av anläggningsregistret framgår individnummer, anskaffningsvärde, fakturadatum, tillämpad avskrivningstid och ackumulerade avskrivningar. Det är endast beredskapsinventarier såsom flygplan, fartyg, helikoptrar, stridsvagnar m m som har identifikationsnummer i registret och som kan möjliggöra identifiering av var och om inventarierna finns inom Försvarmakten. När det gäller mängdmateriel finns ingen identitet, se punkterna 3 och 4 enligt principerna ovan.

Försvarmakten har också ett förnödenhets- och beståndsregister där det skall vara möjligt att identifiera var och om inventarierna existerar.

Försvarmakten gör enligt uppgift inventeringar i beståndsregistret.

Under revisionen har Försvarmakten inte visat att inventarierna i anläggningsregistret existerar i beståndsregistret. Det finns således ingen spårbarhet mellan anläggningsregistret och beståndsregistret.

Därmed har Försvarmakten inte kunnat presentera tillräckliga underlag som gör det möjligt att bedöma beredskapsinventariernas existens.

Försvarmakten har inte heller kunnat presentera för Riksrevisionen att det görs regelbundna inventeringar.

Riksrevisionen anser därmed att Försvarmakten har sådana betydande brister i den interna styrningen och kontrollen att det inte går att säkerställa att det endast är beredskapsinventarier som existerar och tillhör Försvarmakten som redovisas i balansräkningen. Regeringen har enligt Riksrevisionen inte givit Försvarmakten undantag från att ha kontroll över existensen av beredskapsinventarierna.

I och med att existensen av inventarierna inte kan säkerställas kan heller inte värdet på inventarierna säkerställas.

Rekommendation

För att stärka den interna styrningen och kontrollen bör Försvarmakten säkerställa att det som redovisas i anläggningsregistret också existerar. Detta bör göras genom inventeringar i erforderlig omfattning i enlighet med Ekonomistyrningsverkets (ESV) föreskrifter till 22 § Förordning (2000:606) om myndigheters bokföring (FBF). Inventeringarna bör sedan ligga till grund

för att förnödenhets- och beståndsregistret samt anläggningsregistret uppdateras med resultatet från dessa inventeringar.

Beredskapsvaror i lager

Beredskapsvaror i lager finns hos Försvarmakten registrerade i förnödenhets- och beståndsregistret LIFT/TOR C.

I regleringsbrevet för 2004 har Försvarmakten medgivits undantag från Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) enligt följande *"vad avser värderingsprinciper för lagerredovisning av beredskapsvaror, undantag från 5 kap 3 och 10 §§ FÅB, under förutsättning att myndigheten under 2004 färdigställer LIFT Central eller motsvarande ersättningssystem för nuvarande lagersystem (TOR)."*

Riksrevisionen kan konstatera att LIFT Central eller motsvarande ersättningssystem inte har färdigställts. Detta innebär att undantaget i regleringsbrevet inte är tillämpligt.

Värderingen av lagret skall därför göras enligt principen först-in- först-ut (FIFU). Enligt Försvarmaktens årsredovisning 2004 har lagret istället värderats till senaste inköpspris. Försvarmakten har således inte uppfyllt värderingsprincipen enligt FÅB:ens krav.

Vidare har Riksrevisionen konstaterat ytterligare allvarliga brister avseende värdet av beredskapsvaror i lager p.g.a. ofullständig inrapportering i försystem och inventeringar.

Försvarmakten har under 2004 konstaterat brister i försystemet som hanterar grund- och förvaltningsdata avseende levererade förnödenheter. Bristerna består i att inrapporteringen av bl.a. pris och förrådsbenämning saknas, är felaktiga eller bristfälliga. Inregistreringen skall göras av Försvarets materielverk (FMV) enligt avtal. Konsekvenserna av bristerna är att lagervärdet inte går att säkerställa på ett tillförlitligt sätt.

Försvarmakten har inte heller för beredskapsvaror i lager presenterat för Riksrevisionen underlag som säkerställer att inventeringar har genomförts i enlighet med de riktlinjer som fastställts av Försvarmakten.

Riksrevisionen bedömer att ovanstående brister gör att Försvarmakten inte kan säkerställa existens och värde avseende balansposten Beredskapsvaror i lager.

Rekommendation

Försvarmakten bör så snart som möjligt färdigställa ett ersättningssystem för nuvarande lagersystem för att möjliggöra en värdering av Beredskapsvaror i lager i enlighet med gällande regelverk.

Försvarsmakten bör även vidta sådana åtgärder så att myndigheten kommer tillrätta med bristerna i inrapporteringen i försystemet som hanterar grund- och förvaltningsdata.

Därutöver bör Försvarsmakten stärka den interna kontrollen och säkerställa att inventeringar görs i den omfattning som föreskrivs i ESV:s föreskrifter till 22 § FBF.

Uppföljning av åtgärder

Riksrevisionen har tagit del av Försvarsmaktens KRI Ledningsdirektiv NR 29/05, daterad 2005-03-15. Där redogör Försvarsmakten för de åtgärder de avser vidta för att komma tillrätta med bristerna. Där framgår att uppföljning av vidtagna åtgärder skall göras i samband med delårsrapporten 2005. Riksrevisionen avser att i samband med granskningen av delårsrapporten 2005 ta del av Försvarsmaktens uppföljning över de åtgärder som har vidtagits för att komma tillrätta med bristerna, men även löpande under året följa Försvarsmaktens arbete med att komma tillrätta med bristerna.

Revisionschef Yvonne Palm har beslutat i detta ärende. Revisor Nils Jeppsson har varit föredragande. Revisionsledare Anne-Marie Hugmark har deltagit i den slutliga handläggningen.

Yvonne Palm

Nils Jeppsson

Kopia för kännedom:

Försvarsdepartementet

Finansdepartementet/budgetavdelningen